

רשימות

בפרשת השבוע

ויגש

פרק מ"ה פסוק ג'

אני יוסף העוד אבי חי

רבים שואלים מדוע דוקא במעמד זה היה צורך לשאול על אביו, הרי שאל קודם לכן כשהגיעו אליו, ובינתיים הרי היו במצרים ולא עזבו? וכן מדוע לא שאל העוד אבינו חי, בל" רבים, שהרי עתה האחים שוב ביחד?

י"ל שכיון שהקשר היה מאוד חזק ואמיץ בין יוסף לאביו כמו שרואים מהפרשות הקודמות, ועד עתה שאל יוסף את אחיו כמה פעמים את האחים, העוד אביכם חי? כי מאוד רצה לדעת את שלום אביו הזקן, אך הפריע לו מאוד שיצא מפיו המילה "אביכם", שמשמע אביהם שלהם ולא שלו, לכן מיד כשהתוודע אל אחיו ואמר אני יוסף, וכעת יכול להתבטא בצורה חופשית ואמיתית, אמר מיד העוד אבי חי, שהוא אבא שלי, שהפריע לו מאוד שעד עתה, לא שייך את אביו אליו.

פרק מ"ה פסוק ט"ז

באו אחי יוסף ויטיב בעיני פרעה ובעיני עבדיו

י"ל שפרעה חשב שאם אחד מהאחים האלה, ששמו יוסף, עשה כל כך הרבה למען מצרים וכנראה היה גם הפחות שבהם, שהרי מכרוהו לעבד, וגם היה מהצעירים שבהם, שאר האחים על אחת כמה וכמה, שיעשו הרבה למען מצרים, לכן הוטב בעיני פרעה ועבדיו, ובאמת כשהגיעו למצרים קרא להם פרעה לראות איך יוכלו לתת ולעזור למצרים.

פרק מ"ה פסוק י"ח

ואכלו את חלב הארץ

פרעה מזמין את משפחתו של יוסף לבוא למצרים, וגם אומר להם להביא את יעקב אביהם, ומבטיח להם המון גשמיות [מ"ה, י"ח] "ואתנה לכם את טוב ארץ מצרים ואכלו את חלב הארץ".

אך יעקב אבינו כששמע שיוסף חי, והחליט לרדת למצרים, לא אמר אף מילה שיורד בגלל המצב הגשמי אלא בא למצרים לראות את יוסף, שנאמר [מה, כח] "אלכה ואראנו בטרם אמות", וזה ענין של רוחניות שמשמח את ליבו שבא לראות את יוסף שעודנו בצדקו, ואחרי שפגש אותו אמר שוב [מ"ח, י"א] ראה פניך לא פללתי, וידע שעודנו בצדקו על ידי העגלות ששלח לו יוסף, וכמו שהביא רש"י [מה, כז] שרמז לו כשנפרדו למדו פרשת עגלה ערופה, וכן היה מיצר על ירידתו מהארץ למצרים, עד שהיה צריך להבטח הקב"ה במראות הלילה [מ"ו, ד] "אנכי אעלך גם עלה", שרצה להקבר בארץ ישראל [רש"י], שזה גם רוחניות. וכדי שלא יהיה חלילה ירידה ברוחניות, שלח לפניו את יהודה להכין לו בית מדרש

שנאמר [מ"ו, כ"ח] "ואת יהודה שלח לפניו גשנה", [ואפשר שזאת הסיבה שיעקב אבינו לאחר שהגיע למצרים לא הלך לגור אצל יוסף אפילו שנפשו קשורה בנפשו, כי רצה רק את הרוחניות ולגור ליד הבית תלמוד שמשם תצא הוראה, ולא ליהנות ממנעמי השלטון], וכשאכן יעקב אבינו פגש את יוסף לא רצה שיתערב שום הנאה גשמית, ואפשר שזאת הסיבה שדוקא אז קרא קריאת שמע [מו, כט, ברש"י] וכל זה כדי שלא יהיה שום צד של הנאה גשמית בירידתו למצרים, כי ידע יעקב שכדי לשמור אותו ואת משפחתו מרדת לטומאת מצרים, זה אפשרי רק על ידי הגברת הכח הרוחני ומניעת הגשמיות.

וגם יוסף כשהזמינם שיבואו אליו למצרים, ביקש גם בשביל הרוחניות, כמו שכותב בעל הטורים [מ"ה, י"א] על המילים בפסוק "פן תורש אתה וביתך", וזה לשונו "וכן אמר יוסף ליעקב, מוטב שתבא בכאן אף ללכת חוצה לארץ פן תורש מתורה, כי לא תוכלו ללמוד שם מפני הרעב", עד כאן. וגם שלח את העגלות [עגלה ערופה] ליעקב אביו כמו שהזכרנו, שידע שרק הדברים האלו יביאו את אביו, וישכנעו אותו לרדת למצרים.

פרק מ"ה פסוק כ"ד

וישלח את אחיו וילכו ויאמר אלהם אל תרגזו בדרך

רש"י: אל תתעסקו בדבר הלכה, שלא תרגז עליכם הדרך.

מקורו של רש"י הוא מהגמרא במסכת תענית (:): האומרת אמר רבי אלעזר אמר להם יוסף לאחיו אל תתעסקו בדבר הלכה שמא תרגז עליכם הדרך, איני והאמר רבי אלעאי בר ברכיה שני תלמידי חכמים שמהליכין בדרך ואין ביניהם דברי תורה ראוין לישרף? לא קשיא הא למגרס הא לעיוני, פירש רש"י למיגרס מבעי ליה באורחא ולא לעיוני.

צריך לבאר מדוע נאמר ברש"י דוקא דבר הלכה, ולא כל לימוד תורה?

ועוד צריך להבין מדוע רק אחרי שהלכו אמר להם יוסף אל תרגזו, שזהו לשון הפסוק "וילכו ויאמר אלהם", ולא אמר להם זאת לפני שהלכו?

י"ל לפי דברי הגמרא בעירובין סה. האומרת "הלכתא בעי צילותא כיומא דאיסתנא", ופירש"י: דעת צלולה, (כיום) שמנשבת רוח צפונית יום אורה הוא ונוח לכל.

לפי זה יש לפרש כך: עד היום ודאי השבטים מעצמם לא למדו תורה בדרך בעיון מרוב הטרדות על מכירת יוסף והרעב, ועל מה עשה ה' לנו כל זאת, ובגלל שעיון בעי צילותא לא למדו, אבל כעת לאחר שמצאו את יוסף היה אפשר לחשוב שנגמרו כל הבעיות שהרי מצאו את יוסף וכן יהיה להם אוכל לתקופה ארוכה, לכן מיד שיצאו לדרך החלו לדבר בעיון ההלכה, דבר שלא יכלו לעשות הרבה זמן, כשראה זאת יוסף מיד קרא אחריהם ואמר "אל תרגזו בדרך", שעדיין יש לכם טרדות על מה שקרה אתכם בשנים האחרונות, וכמו שרש"י אומר בהמשך "על ירך נמכר, אתה ספרת לשון הרע עליו", ומכיון שהגמרא בעירובין סה. אומרת שהלכתא בעי צילותא וכמו שרש"י מסביר שם שצריך דעת צלולה, לכן אל תעסקו בדבר הלכה.

מתוך הספר רשימות בפרשת השבוע לרב הופנר

הערות והארות על הכתוב כאן יתקבלו ברצון במייל שכתובתו

haseforim@gmail.com